

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ**

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФТЕХОСВІТИ
У ДНІПРОПЕТРОВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

***Формування життєвих компетентностей
майбутніх фахівців сфери обслуговування
(з досвіду роботи)***

**Автор: Костікова О.Г., старший викладач
української мови і літератури ДЦПРК**

2012р.

ЗМІСТ

1.	Актуальність досвіду	3-5
2.	Додаток А1	6
3.	Додаток А2	7
4.	Додаток А3	8
5.	Додаток Б1	9
6.	Додаток В1	10
7.	Додаток В2	11

Костікова Олена Георгіївна, старший викладач вищої категорії

Викладач української мови і літератури

Дніпродзержинського центру підготовки і перепідготовки робітничих кадрів

Формування життєвих компетентностей

майбутніх фахівців сфери обслуговування

(з досвіду роботи)

Альфою та омегою нашої дидактики
нехай буде пошук і відкриття засобу,
коли ті, хто учить, менше б навчали,
а учні більше б училися...

Ян Амос Коменський

Реалії нашого життя стають дедалі динамічнішими і складнішими, що вимагає від кожного все більших зусиль у пошуках свого місця. Державний стандарт базової й повної загальної середньої освіти передбачає відновлення змісту навчання з орієнтацією на ключові компетентності, оволодіння якими допоможе учням орієнтуватися в житті, усвідомлювати своє місце в ньому, бути готовими до прийняття рішень.

Слід зазначити, що під поняттям «компетентність» розуміють « володіння людиною відповідною компетенцією, що містить її особистісне ставлення до предмета діяльності».¹

Сучасна педагогіка виділяє такі групи життєвих компетентностей:

- **соціальна** – вміння робити вибір, приймати рішення, брати відповідальність та безконфліктно співіснувати;

---

¹ Практична педагогіка. 99 схем і таблиць / автори-уклад. Н.П.Наволокова, В.М.Андрєєва. – Х.: Вид. група «Основа», 2008.- С.86

- **полікультурна** – оволодіння досягненнями культури, розуміння інших, враховуючи індивідуальності та відмінності за національними, культурними, релігійними та іншими ознаками;
- **комунікативна** – уміння спілкуватися усно, писемно як рідною, так й іноземними мовами;
- **інформаційна** – уміння добувати, опрацьовувати та використовувати інформацію різних джерел;
- **саморозвитку та самоосвіти** – готовність та потреба навчатися протягом всього життя;
- **продуктивної творчості** – готовність та потреба у творчості.²

Досвід роботи у системі професійно-технічної освіти доводить, що створюючи оптимальні умови для якнайповнішої самореалізації учня у процесі навчання, учня, що є соціально активним партнером навчальної діяльності, викладач, через формування життєвих компетентностей підлітка, впливає на становлення самодостатньої творчої особистості, здатної ефективно діяти у нових суспільно-економічних умовах.

Основною формою організації навчання є урок – «більш або менш закінчений відрізок, або «клітинка», педагогічного процесу. В ньому, як сонце у краплині води, відображаються всі його сторони» (За М.Н.Скаткіним).³

Досвід викладання української мови та літератури в Дніпродзержинському центрі підготовки і перепідготовки робітничих кадрів свідчить, що учитель повинен знаходити найоптимальніші і найконструктивніші форми та прийоми роботи. Так, наприклад, для урізноманітнення та оптимізації навчального процесу на уроці використовую інформаційно-ілюстративні картки із завданнями, що містять старанно дібрані учнями з різних джерел тексти професійного спрямування [Додатки А1, А2, А3].

---

² Практична педагогіка. 99 схем і таблиць / автори-уклад. Н.П.Наволокова, В.М.Андрєєва. – Х.: Вид. група «Основа», 2008.- С. 89 – 90.

³ Там же – С.40

Як зацікавити підлітка, зосередити його увагу на виконанні цілей уроку, адже абстрактними поняттями зацікавити учня досить проблематично? На це питання дає, гадаю, вичерпну відповідь А.А.Гін: не ускладнюйте, ставте просту, зрозумілу і цікаву для нього мету, виконуючи яку він мимоволі виконає і навчальну дію. Викладач повинен знайти такий кут зору на навчальний матеріал, щоб звичайне стало незвичайним.⁴ У кропіткій, начебто одноманітній, щоденній роботі викладача завжди є місце творчому пошуку, відкриттям.

Так, для активізації асоціативного мислення і формування комунікативних компетентностей на уроці пропоную вправи на моделювання ситуації, дослідження етимології приказок або фразеологічних сполучень [Додаток Б1]. Для формування компетентностей саморозвитку та самоосвіти, а також з метою стимулювання критичного оцінювання отриманої інформації пропоную етимологічний практикум, при підготовці до якого учням слід опрацювати інформацію з різних джерел [Додатки В1, В2].

Орієнтири сучасної освіти дають нам можливість зрозуміти, що навчити на все життя просто нереально. Особливо актуальною ця проблема є для нас, педагогів професійно-технічної освіти: конкурентоспроможність наших випускників на ринку праці повною мірою залежить від того, наскільки в них вироблено вміння вчитися та адаптуватися до соціальних змін. Отже, пріоритетним для викладача на сучасному етапі розвитку української освіти є формування в учнях базових (життєвих) компетентностей і стійкої мотивації їх розвивати шляхом самоосвіти, практичної діяльності з використанням власного досвіду і протягом всього життя.

---

⁴ Гин А.А. Приемы педагогической техники: Пособие для учителей.- Луганск: СПД Резников, 2006.- С.9

Спеціальність: кухар, кондитер

Інформаційно-ілюстративна картка з завданням

Прочитати запропонований текст

Спагеті Леонардо да Вінчі

Славетний мислитель, скульптор і художник Леонардо да Вінчі був ще й великим кулінаром. У 1473 році він став головним кухарем у таверні «Три равлики», що у Флоренції, і почав привчати співвітчизників, звиклих до жирної їжі готів, до культури їжі. Художник не тільки став автором більш витончених страв, але й створив багато пристроїв на допомогу господаркам. Деякі креслення, що дослідники довгий час вважали військовими механізмами, виявились цілком мирними м'ясорубками і посудомийними машинами. Ручний прес для часнику, який і досі практично не змінився, - вигадка да Вінчі.

Як і штопор для шульги і яйцерізка.

Головним відкриттям, зрозуміло, є спагеті. Звісно, паста існувала в Італії з давніх часів. Леонардо да Вінчі вигадав механізм, що різав її на довгі тонкі смужки – «їстівні мотузки», як їх називав сам майстер. Тоді спагеті не прижились в Італії. А ось французькому королю Франциску I, у замку якого Леонардо мешкав в останні роки свого життя, «їстівні мотузки» так сподобались, що монарх умовляв художника зробити їх національною французькою стравою, навіть подарував коробочку для нарізки спагеті. Але Леонардо да Вінчі, що присвятив королю найкращі свої полотна, відмовився. (За матеріалами журн.)

Виконати завдання:

- *Виписати з тексту слова з орфограмами: ненаголошена голосна; подовження приголосних; вживання м'якого знака.*
- *Записати фонетичною транскрипцією слова : їжа, відкриття, життя, кращий.*
- *Записати слова, визначити їх твірну основу, яким способом вони утворені : м'ясорубка, посудомийна, яйцерізка.*

Спеціальність: кухар, кондитер**Інформаційно-ілюстративна картка з завданням****Виразно, дотримуючись орфоепічних норм, прочитати поданий текст**

Бути справжнім кухарем – це рідкісний дар. Як художник повинен бачити кольори, так і майстром кухарської справи не стати, якщо не здатний розрізняти відтінки смаків і запахів. Умілими і вправними кухарями не народжуються, ними стають.

Кулінарні смаки і тонкощі смакового сприйняття розвиваються, тренуються і тільки у працездатних, наполегливих майстрів, що постійно удосконалюють своє мистецтво, досягають найвищих вершин.

Україна багата овочами і фруктами, тому різноманітні салати завжди мали місце на нашому столі. Овочі і фрукти містять вітаміни, мінеральні солі і вуглеводи. Їжа, багата вітамінами, надає організму бадьорості і зберігає високу працездатність людини.

Оформлення салатів, без сумніву, збуджує апетит. Салати прикрашають квітами з овочів і фруктами (трояндами з редиски, жоржинами з болгарського перцю, тоненькими пластинками з моркви, кубиками і соломкою з яблук, дольками з апельсинів). (З журналу)

✚ Виконайте завдання :

➤ Запишіть фонетичною транскрипцією слова:
кольори, кухарський, розрізняти, удосконалюють.

➤ Визначте твірну основу в словах: смаковий, працездатність, прикрашають.

➤ Запишіть перше речення, визначте граматичну основу, поясніть розділові знаки.

➤ Запишіть друге речення, встановіть синтаксичні зв'язки між його складовими.

Розвиток зв'язного мовлення

➤ Прочитати поданий текст, переказати його, доповнивши прикладами з власного життєвого досвіду.

Спеціальність: кравець

Інформаційно-ілюстративна картка з завданням

Прочитайте, дотримуючись орфографічних норм української мови, текст.

З історії українського костюму

Формування українського народного одягу – цього яскравого й самобутнього культурного явища – відбувалося протягом багатьох століть. Ще за часів Київської Русі значного розвитку набули ткацтво та різноманітні ремесла, які мають безпосереднє відношення до створення одягу. Характерною рисою одягу та численних доповнень до нього є декоративна мальовничість, яка відбиває високий рівень культури виробництва матеріалів для одягу, створення його різноманітних форм, володіння багатьма видами й техніками опорядження та оздоблення. Водночас народному одягу притаманна значна варіативність. Найбільш помітними були відмінності у костюмі, що побутував на Лівобережжі та Правобережжі, Слобожанщині та Поділлі. Регіональною специфікою були позначені передусім матеріали для одягу; конструктивні, технологічні і декоративні прийоми його створення; способи виробництва окремих деталей: головних уборів, взуття, прикрас.

Виконайте завдання :

- Поясніть лексичне значення слів: костюм, опорядження, прикраса, ремесло.
- Запишіть фонетичною транскрипцією слова : український, яскравий, оздоблення.

Розвиток зв'язного мовлення:

- А). На основі тексту та ілюстрації складіть діалог (10 -12 реплік).
- Б). Складіть власну розповідь про жіночий народний одяг, запишіть.

Спеціальність: кухар, кондитер**Завдання на асоціативне сприйняття**

передбачають певний рівень розвитку асоціативного мислення учнів. Вправи такого типу направлені на розвиток зв'язного мовлення. Для оптимального виконання завдання доцільно працювати в групах.

❖ **Змодельуйте ситуацію, яка може характеризуватися поданими приказками :**

- *В гурті їсться спірно й каша.*
- *Замішався, як половник межі ложками.*
- *То снідаю, то обідаю – і погуляти ніколи.*

❖ **Дослідіть етимологію поданих приказок, відповідь запишіть :**

- *Ні риба, ні м`ясо, а щось неначе гриб.*
- *Гречана каша сама себе хвалить.*
- *Хто не мерзне за роботою, той і їсть з охотою..*
- *Ледачому животові і пироги вадять.*

❖ **Поміркуйте, чому подані словосполучення набули переносного значення:**

Варити воду; товкти воду в ступі; як з гуски вода.

«Незакінчене речення»

Активізація творчого мислення учнів. (Доцільно скористатись заздалегідь підготовленим матеріалом на дошці або ж рухомими таблицями.)

- ❖ **З поданих у дужках слів доберіть найоптимальніші на вашу думку і закінчіть такі висловлювання:**

Людина – це ..., бо ... . (особистість, скарб, неповторність, храм)

Вітчизною ми називаємо... , тому що ... . (рідна земля, маленька батьківщина, предковічний край)

Кухар – це ..., що ... . (майстер, художник кулінарного мистецтва, особистість)

Спеціальність: продавець**Етимологічний практикум****«Заморочки»**

- **Завдання: порахувати, де це - тридев'ять земель?**

(Для нас звичною стала десяткова система лічби. За подібністю до неї тридев'ять - це три по дев'ять, тобто - 27)

- **Завдання: пояснити, що спільного між словами «етикет» та «етикетка»**

(Колись так називався кілочок з папірцем, на якому були написані назва і ціна товару. Але походження самого слова етикет пов'язують з французьким королем Людовіком XIV, бо саме так при дворі короля називали послідовність церемоній, а згодом – зведення норм поведінки, порядок у дипломатичних колах. Слова етикет та етикетка мають спільний корінь. І якщо перше означає загальноприйняті норми поведінки, правила ввічливості, то другим ми й досі називаємо ярличок на чому-небудь).

- **Завдання: знайдіть правильне пояснення слова «дефект»:**

1. **Майно будь-якої установи або його точний і детальний опис**
2. *Офіційна розписка встановленої форми про прийняття грошей, документів, цінностей*
3. *Слово походить від лат. «недолік» і може означати пошкодження, ваду*
4. *Вид товарного знаку, клеймо на товарі*

- **Завдання: пояснити, залишками якого письма є подане зображення (автороженний знак або вивіска у магазині)**

(Це залишки так званого піктографічного письма, тобто малюнкowego письма. Навіть маленький фрагмент малюнка мав певне смислове значення: малюнки у печерах або на скелях).

Спеціальність: кравець**Етимологічний практикум****«Заморочки»**

- **Завдання: пояснити у фразеологізмі «Сім разів відмір, а раз відріж» значення числа сім**

(У давнину вважали, що число «сім» є всесвітнє абсолютним числом всіх символів, бо складається з чисел «три», що є символом триєдиної будови світу - небесного, земного і підземного, і «чотири», що є символом чотирьох сторін світу. Тому і число «сім» є виявом досконалості, повноти, тобто якщо сім разів виміряєш, точно не помиишся).

- **Завдання: дібрати правильне пояснення слів – ансамбль, комбінезон, смокінг**

1. Костюм спеціального призначення, ретельно підібраний за стилем, фасоном, доповненнями, прикрасами, кольором, фактурою, тканиною

2. Двобортний або однобортний чоловічий вихідний костюм чорного кольору з дисковими вилогами та вузькими лампасами на брюках

3. Слово походить від франц. «поєднання» і означає цільний вид одягу, жилетного типу, зшитий у поясі з штанами

- **Завдання: пояснити походження слова «Спасибі»**

(Слово «спасибі» утворено поєднанням двох слів – спаси і Бог (спаси – бо). Тому у мовленнєвому етикеті слово є формою вшанування людини.)